

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำรัส เรื่อง “ภาษาไทย เข้มแข็งและการรักการอ่าน” ระหว่างเสด็จ ทรงวางศิลาฤกษ์อาคารเรียนรวมและปฏิบัติการทางการแพทย์ เนื่องในวันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครั้งที่ 22 ที่หอประชุมชูชาติ กำภู กรมชลประทานโรงพยาบาลชลประทาน (ศูนย์การแพทย์ปัญญานันทภิกขุ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2551 ความว่า...ภาษาคือการสื่อสาร นอกจากสื่อสารกับผู้อื่นก็ยังมีการใช้ภาษาสื่อสารกับตัวเอง ถ้าไม่มีภาษา ไม่มีความคิด เราไม่สามารถที่จะเล่าอดีต เล่าปัจจุบัน และเล่าอนาคตได้ทั้งนั้น ภาษาในเบื้องต้นมีคนใช้ภาษาพูด โดยใช้เสียงเป็นสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานและพอมิคนพูดเป็น ต้องมีคนฟังเป็น ขณะเดียวกัน ภาษาที่ใช้ในแต่ละชุมชนก็เหมือนกันบ้างต่างกันบ้าง ... และ ...การที่เด็ก ๆ ไม่รักการอ่าน เพราะรับรู้สื่อต่าง ๆ ฟังเทป ดูหนัง ซีดี โทรทัศน์ เดียวนี้ก็ไม่อ่าน จะเขียนก็เขียนได้สั้นๆ แคเขียนเรื่องยาวๆ ก็เขียนได้ยาก...

จากพระราชดำรัส ดังกล่าวแสดงถึงความสำคัญอย่างยิ่งของหนังสือที่จะช่วยเสริมสร้างสติปัญญาให้แก่มนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือประเภทที่ให้ความรู้และเสริมบทเรียนนี้จะมีเนื้อหาที่เป็นเรื่องจริงมีเหตุผลที่จะช่วยพัฒนาความรู้ ความคิดและประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวาง เป็นคนรอบรู้เท่าทันผู้อื่น อาจมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหลักสูตรบางตอน หรืออาจมีความกว้างขวางลึกซึ้งมากหรือน้อยกว่าหลักสูตร ซึ่งสนิท สัตโยภาส (2550 : 19) เรียกหนังสือประเภทนี้ว่า “หนังสือเสริมประสบการณ์” หรือ “หนังสืออ่านเพิ่มเติม”

ในปัจจุบันเนื่องจากวิทยาการต่าง ๆ เจริญก้าวหน้าตลอดจนมีสื่อมวลชนเพิ่มขึ้นมากมายได้แก่วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น ทำให้เยาวชนฉลาดขึ้น มีความสนใจใคร่รู้ ใคร่เห็นสิ่งต่าง ๆ เพิ่มขึ้น จากการศึกษาค้นคว้าจิตวิทยาพัฒนาการเด็กของจวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527 : 13) พบว่าเด็กและ ผู้ใหญ่มีความสนใจ ความต้องการแตกต่างกัน เด็กแต่ละวัยมีความสนใจและความต้องการแตกต่างกันด้วย แต่ได้มีสื่อประเภทหนึ่งที่เด็กส่วนใหญ่ให้ความสนใจ คือหนังสือการ์ตูน ซึ่งอาจ

นับได้ว่าเป็นโลกของหนังสือเด็ก ที่ผู้ใหญ่ยอมยกให้เด็กเป็นเจ้าของ จากการสำรวจความสนใจและรสนิยมในการอ่านของเด็กและเยาวชนไทยจากการศึกษาของ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (สสช.) (<http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/reading Rep54.pdf>, 20 พฤษภาคม 2556) พบว่า หนังสือการ์ตูนเป็นหนังสือที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาชอบมากที่สุด มีจำนวนถึงร้อยละ 96.48 ของกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน ควรใช้วิธีสอนที่หลากหลาย โดยเฉพาะการใช้สื่อการเรียนรู้ เพราะสื่อมีความสำคัญและมีบทบาทอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ของผู้เรียน หนังสือคือสื่อที่น่าสนใจ เพราะหนังสือจะบันทึกสาระความรู้ต่าง ๆ อย่างเป็นลายลักษณ์อักษรที่สามารถเรียนรู้ได้โดยไม่ต้องมีการจำกัดเวลาและสถานที่ เปิดกว้างแนวคิดและสะดวกต่อการค้นคว้าหาความรู้มากกว่าการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีอื่น ๆ เพราะสามารถวินิจฉัยเนื้อหาสาระได้ด้วยตัวเอง เป็นการขยายประสบการณ์นำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลดี ด้วยเหตุนี้หนังสือจึงมีความสำคัญช่วยส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เป็นคนทันต่อเหตุการณ์ มีนิสัยรักการอ่านรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และมีความสุขความเพลิดเพลินจากการอ่านหนังสือ โดยเฉพาะในปัจจุบันการสอนของครูมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การใช้หนังสือจึงไม่เพียงพอต่อการแสวงหาความรู้ ครูจำเป็นต้องส่งเสริมให้มีการใช้หนังสืออื่น เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้ารายละเอียดเพิ่มเติมอย่างกว้างขวาง

จากการศึกษาของ ชม ภูมิภาค (2523 : 144) กล่าวว่า นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ลงความเห็นว่ ภาพการ์ตูนมีค่าในการศึกษามาก เพราะการ์ตูนมีคุณสมบัติที่จะช่วยดึงดูดและเร้าความสนใจของเด็กอย่างเห็นได้ชัด ความสะอาดตาของการ์ตูนจะทำให้เด็กมีความกระตือรือร้น ไม่เบื่อหน่าย หนังสือการ์ตูนจึงเหมาะที่จะทำเป็นหนังสือสำหรับเด็ก ทั้งนี้เพราะหนังสือการ์ตูนดูง่าย เข้าใจง่ายและเร้าความสนใจของนักเรียน ได้ดีกว่าหนังสือที่มีเพียงข้อความตัวอักษรเพียงอย่างเดียว เมื่อเป็นเช่นนี้การ์ตูนจึงได้ถูกนำมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนอย่างหนึ่งในโรงเรียนที่สามารถสอดแทรกความรู้ ความคิดคุณธรรมต่าง ๆ ที่ต้องการจะปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก ซึ่งตรงกับทฤษฎีของเรียมจันท์ บันเทิง (2540 : 1-4) ที่กล่าวว่า ในบรรดาหนังสือต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนนั้น หนังสือการ์ตูนนับเป็นสื่อหนังสือที่มีประโยชน์อย่างมากต่อการเรียนรู้ของนักเรียน จึงเป็นสื่อที่มีแนวโน้มว่าจะนำไปใช้ได้อย่างแพร่หลาย เพราะขณะนี้หนังสือการ์ตูนประกอบการเรียนการสอนกำลังเป็นที่นิยมใช้สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เนื่องจากการ์ตูนมีคุณสมบัติที่จะช่วยดึงดูดและเร้าความสนใจของเด็กอย่างเห็นได้ชัด การ์ตูนจะทำให้เด็กมีความกระตือรือร้น ไม่เบื่อหน่าย หนังสือการ์ตูนจึงเหมาะที่จะทำเป็นหนังสือสำหรับเด็ก โดยทำเป็นสื่อประกอบหลักสูตรระดับประถมศึกษา หรือเป็นหนังสือเสริมประสบการณ์อ่านนอกเวลาเรียน เพราะหนังสือการ์ตูนดูและเข้าใจง่าย สามารถกระตุ้นความสนใจของเด็กได้ สามารถแปล

ความหมายจากนามธรรมเป็นรูปธรรมได้ เด็กจึงชื่นชอบและเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินในการเรียนการสอนของครู

จากความสำคัญของหนังสือการ์ตูนดังกล่าว จะเห็นว่าหนังสือการ์ตูนเป็นสื่อสำเร็จที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้และมีคุณลักษณะที่ดี เริ่มแรกอาจจะให้เด็กอ่านผ่าน ๆ อย่างรวดเร็วจากการดูรูปภาพแล้วพยายามอ่านคำอธิบายรูปภาพได้อย่างแจ่มแจ้งมากขึ้น โดยฝึกให้เด็กรู้จักการอ่านหนังสือการ์ตูน ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของอัฐพร อารยานนท์ (2547 : 2-3) ที่ได้ศึกษาว่าหนังสือการ์ตูนสามารถนำมาช่วยในการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้ เพราะหนังสือการ์ตูนมีความสัมพันธ์กับประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้นและผิวหนังของนักเรียนก็ทำให้ผู้เรียนเข้าใจมากที่สุด จากผลการวิจัยดังกล่าวย่อมเป็นที่ยืนยันได้ว่าหนังสือการ์ตูนมีอิทธิพลต่อเด็กมาก

การจัดทำสื่อการสอนนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545) ในมาตรา 22 กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ฉะนั้นครูผู้สอนจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ควรมีความหลากหลายทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่นๆที่ช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ น่าสนใจ และเข้าใจง่าย รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง และต่อเนื่อง

ภาษาเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้สู่สังคม และเป็นตัวกลางให้มนุษย์เรียนรู้แทบทุกสิ่งทุกอย่างจากสังคมเช่นกัน ภาษานั้นแทรกซึมอยู่ในกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ภาษาจึงเป็นเครื่องมือในการสื่อสารของมนุษย์ ดังที่ ทิพย์สุดา นัยทรัพย์ (2535:10) กล่าวว่า ในสังคมที่อยู่ร่วมกันเป็นประเทศย่อมมีภาษาที่ใช้ร่วมกัน มีวัฒนธรรมหรือวิถีการดำเนินชีวิตร่วมกันทำให้ภาษาพัฒนาไปตามลักษณะค่านิยมของชนหมู่นั้น ๆ เพราะภาษาเป็นผลผลิตของวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น และสามารถดัดแปลงแก้ไขให้เข้ากับสภาพแวดล้อม มนุษย์ต้องใช้ภาษาในการถ่ายทอดวัฒนธรรม และเป็นสื่อที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างคนในกลุ่มสังคมเดียวกัน ดังนั้นภาษากับวัฒนธรรมจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ไม่สามารถแยกจากกันได้

โลกของเรามีวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิต ซึ่งมีความหมายว่า “ความเจริญงอกงามที่มนุษย์ทำให้เกิดขึ้น หรือเรียกกันว่า “มรดกทางสังคม” เพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้มาจากบรรพบุรุษ และถ่ายทอดไปให้แก่ลูกหลาน พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2485 ให้ความหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรมไว้ว่าเป็นลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ชนชาติไทย เป็นชนชาติที่มีวัฒนธรรมเก่าแก่มาแต่โบราณ บรรพบุรุษของคนไทยเราไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ใดก็ตาม ล้วนแต่มีวิถีการดำรงชีวิต ที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองอย่างโดดเด่นและได้พัฒนาความเป็นไทยให้เจริญรุ่งเรืองมาโดยตลอด การที่ชนชาติของเรามีวิถีการดำรงชีวิตที่มีความเจริญทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาอันมีค่า เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง สืบทอดถึงรุ่นลูกหลานในปัจุบันนี้ได้นั้น นับเป็นเรื่องที่น่ายกย่องเป็นอย่างยิ่ง มรดกอันมีค่าดังกล่าว ส่วนหนึ่งได้ถูกบันทึกและมีการสืบทอดต่อกันมาในลักษณะของนิทานพื้นบ้าน ตำนานท้องถิ่น ดังนั้นในแต่ละท้องถิ่นที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งบ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นนั้น ๆ ตามลักษณะสภาพแวดล้อมแต่ละแห่ง ซึ่งล้วนมาเป็นอาณาจักรเก่าแก่ที่เต็มไปด้วยมรดกทางวัฒนธรรมทุกสาขา มีประเพณีหลายอย่างที่สืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประเพณีต่าง ๆ นั้น ล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับประวัติการตั้งตัวของกลุ่มชาติพันธุ์คนไทย รวมถึงวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเหล่านี้ ล้วนถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของวรรณกรรมท้องถิ่นอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ชาวชนที่ได้อ่านวรรณกรรมท้องถิ่น จะได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้คิดเตือนใจที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข ความเจริญสืบต่อไปในอนาคตได้ตลอดเวลาที่ผ่านมาชาวล้านนาได้เรียนรู้และรับเอาความเจริญทางวิทยาการ ตลอดจนวัฒนธรรมต่างถิ่นเข้ามามาก ทำให้คนล้านนาไม่ค่อยเห็นคุณค่าหรือตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมล้านนาที่ได้สะสมและถ่ายทอดสืบทอดต่อกันมานับว่าเป็นสิ่งที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง

นักเรียนในระดับประถมศึกษา เป็นเด็กที่อยู่ในวัยที่เหมาะสมจะเริ่มเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนอย่างเป็นระบบ เพราะนักเรียนในระดับนี้สามารถเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ดังที่กรรณิการ์ พวงเกษม (2533 : 17) กล่าวไว้ว่า “เด็กในระดับประถมศึกษา มีความอยากรู้อยากเห็นในการทำและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และมีความต้องการความสำเร็จเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว” ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ จีวีวรรณ กิรติกร (2527 : 93) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนในระดับประถมศึกษา วัย 6-12 ปี มีแนวคิดเป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม ดังนั้นในการจัดสภาพการเรียนการสอนจึงควรมีลักษณะให้นักเรียนได้มีการปฏิบัติและร่วมกันแก้ปัญหา มีสื่อที่เหมาะสมในอันที่จะช่วยให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมเป็นรายกลุ่มและรายบุคคลตามความสามารถ เพื่อพัฒนาตนเองให้ได้ประโยชน์เต็มที่

เนื้อหาความรู้ทางวัฒนธรรมจึงเป็นส่วนหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนภาษา ดังที่ ผู้วิจัยต่างชาติดกล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนรู้วัฒนธรรมของเจ้าของภาษานั้นก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนหลายประการ เช่น ช่วยเพิ่มพูนความสำนึกในเรื่องของวัฒนธรรมเจ้าของภาษา กระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียนภาษาต่างประเทศ ทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมของชนชาติอื่น และเป็นการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารความหมายในวัฒนธรรมเจ้าของภาษาอย่างถูกต้องเหมาะสม อีกทั้งสามารถปรับปรุงตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของภาษาได้ในสถานการณ์จริง และยังช่วยปลูกฝังความเข้าใจในการตีความการอ้างอิงทางวัฒนธรรม ค่านิยม และทัศนคติของเจ้าของภาษา

นอกจากนี้งานวิจัยของ อติทยา จตุทอง (2549) เรื่องการรับรู้วัฒนธรรมไทยของผู้เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ จากกลุ่มตัวอย่าง 30 คน พบว่า ผู้เรียนภาษาไทย ในฐานะภาษาต่างประเทศมีการรับรู้วัฒนธรรมไทยในระดับดี แต่มีปัญหาการรับรู้วัฒนธรรมไทยคือ เรื่องความเข้าใจผิดในวัฒนธรรมไทยบางเรื่อง ซึ่งเกิดขึ้นจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม กล่าวคือ ผู้เรียนบางคนเข้าใจว่าวัฒนธรรมการแต่งงานต้องมีสินสอดทองหมั้น นั่นคือการขายลูกสาว การเล่นหัวคนอื่นไม่ใช่สิ่งต้องห้าม เป็นต้น และอุปสรรคในการเรียนรู้วัฒนธรรมในด้านเนื้อหาวิชา พบว่า เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรม เช่น วัด โบสถ์ เจดีย์ นั้น ผู้เรียนชาวต่างประเทศยังมีความสับสนรวมไปถึงงานวิจัยของ กุลกัญญา สิมารักษ์ (2545) ได้วิจัยเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมที่เน้นวัฒนธรรมทางสังคมเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความเข้าใจในทางวัฒนธรรมทางภาษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังที่ได้รับการสอนโดยกิจกรรมที่เน้นวัฒนธรรมทางสังคม ผลการทดลองพบว่าการสอนโดยกิจกรรมที่เน้นวัฒนธรรมทางสังคม ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการฟังการพูดภาษาอังกฤษสูงขึ้น และนักเรียนมีความเข้าใจวัฒนธรรมทางภาษาอังกฤษสูง

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษหลังนี้ ที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ข้ามชาติดันเข้มข้นมากขึ้น นำมาซึ่งการขยายตัวของกระแส “สินค้าวัฒนธรรม” ข้ามชาติตามไปด้วย ตัวอย่างของภาพยนตร์หรือเพลงของเกาหลี ญี่ปุ่น ที่เข้ามาอย่างมากมาย กล่าวได้ว่า “สื่อ” ถูกทำให้ข้าม “ชาติ” ข้าม “วัฒนธรรม” เข้มข้นมากขึ้น แต่ขณะเดียวกัน กระบวนการขยายตัวของ “สื่อ” ข้ามวัฒนธรรมถูกทำให้เป็นเรื่อง “ปกติ-ธรรมดา” (Normalization of trans-cultural “Media”) การทำให้เป็นเรื่อง “ปกติ-ธรรมดา” ทำให้มองไม่เห็นถึงพลังที่แท้จริงของ “สื่อ” ข้ามวัฒนธรรม ที่พบเห็นกันอย่างมากก็อาจจะมีคนกล่าวทำนองว่าตอนนี้มันเป็นกระแสการเลียนแบบชาตินั้นชาตินี้ หรือไม่อย่างนั้น ก็หาเรื่องประณามโดยเน้นเพียงว่าให้รณรงค์รักษาวัฒนธรรมไทยเท่านั้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมองเห็นว่าสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทการ์ตูนมีบทบาทอย่างมากต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนหรือครูสามารถดึงเอาจุดน่าสนใจของการ์ตูนมาเป็นที่กลางในการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียนได้ ซึ่งเป็นแนวความคิดที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนด้วย สื่อการเรียนการสอนสภาพห้องเรียนที่น่าเบื่อจำเจซ้ำซาก ล้วนแต่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งนั้น จากสาเหตุที่กล่าวมาแล้วและยังพบว่าภาษาและวัฒนธรรมล้วนเป็นส่วนหนึ่งของกันและกันไม่สามารถแยกขาดจากกันได้ ดังที่ สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532) กล่าวว่า การเรียนเกี่ยวกับตัวภาษาเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้สื่อความหมายในชีวิตจริงได้ จะต้องอาศัยองค์ประกอบอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากภาษาที่มาช่วยและองค์ประกอบที่สำคัญนั้นคือองค์ประกอบด้านวัฒนธรรมและสังคม (Sociocultural aspects) ประกอบกับความสนใจในการสร้างหนังสือเสริมประสบการณ์ด้านวัฒนธรรมไทยสำหรับผู้เรียนภาษาไทย ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กล่าวคือ ผู้วิจัยคิดว่าการนำเนื้อหาทางวัฒนธรรมมาสร้างเป็นสื่อการเรียนการสอนนั้น จะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ทั้งทางภาษาและความเข้าใจวัฒนธรรมของไทยด้านต่าง ๆ ได้ดีและถูกต้อง ในการวิจัยครั้งนี้จะมีแบบฝึกท่ายเรื่องให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเองหลังจากการอ่านหนังสือว่ามีความรู้ทางภาษาที่ดีขึ้นอย่างไร และเข้าใจวัฒนธรรมไทยมากขึ้น การผลิตสื่อหนังสือการ์ตูนในรายวิชาอื่น ๆ เช่น ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ มีบ้างแล้ว แต่สื่อหนังสือการ์ตูนด้านวิถีชีวิตพื้นบ้านของกลุ่มชนต่างๆยังไม่เป็นที่นิยมแพร่หลาย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาสื่อเสริมประเภทหนังสือการ์ตูนเสริมประสบการณ์ ชุดวิถีชีวิตล้านนา เพื่อต้องการทราบผลของการใช้หนังสือโดยสำรวจจากความคิดเห็นและความต้องการของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของเด็กมูลนิธิคริสตจักรเหนือเกล้า หนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นเด็กที่มีวัฒนธรรมแตกต่างจากคนไทย เนื่องจากเด็กในโรงเรียนนี้ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยแต่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยในการดำรงชีวิตประจำวัน (เชื้อชาติชาวไทยใหญ่ กะเหรี่ยงและม้ง) และผู้วิจัยก็เป็นครูผู้สอนอยู่ในท้องถิ่นดังกล่าวนี้ จึงต้องการสร้างสื่อเสริมด้านวัฒนธรรมที่เขามาดำเนินชีวิตอยู่ให้รู้ถึงวิถีชีวิตวัฒนธรรมล้านนา เพื่อจะได้นำผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มาปรับปรุงและพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อจะทำให้เกิดผลดีต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำถามในการวิจัย

1. หนังสือการ์ตูนเสริมประสบการณ์สำหรับผู้เรียนภาษาไทย แบบข้ามวัฒนธรรม ชุดวิถีชีวิตล้านนา ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างมีประสิทธิภาพหรือไม่
2. ผลการประเมินคุณภาพหนังสือการ์ตูนเสริมประสบการณ์สำหรับผู้เรียนภาษาไทย แบบข้ามวัฒนธรรม ชุดวิถีชีวิตล้านนา ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับใด

3. ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่ใช้หนังสือการ์ตูนเสริมประสบการณ์สำหรับผู้เรียนภาษาไทย แบบข้ามวัฒนธรรม ชุติวิถีชีวิตล้านนา ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของการสร้างหนังสือการ์ตูนเสริมประสบการณ์สำหรับผู้เรียนภาษาไทย แบบข้ามวัฒนธรรม ชุติวิถีชีวิตล้านนา ระดับประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อประเมินคุณภาพหนังสือการ์ตูนเสริมประสบการณ์สำหรับผู้เรียนภาษาไทย แบบข้ามวัฒนธรรม ชุติวิถีชีวิตล้านนา ระดับประถมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนและครูผู้สอนภาษาไทยที่มีต่อหนังสือการ์ตูนเสริมประสบการณ์สำหรับผู้เรียนภาษาไทย แบบข้ามวัฒนธรรม ชุติวิถีชีวิตล้านนา ระดับประถมศึกษาปีที่ 6

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้หนังสือการ์ตูน ชุติวิถีชีวิตล้านนา จำนวน 5 เล่ม (5 เรื่อง) สามารถใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบการสอน หนังสืออ่านนอกเวลา หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสือส่งเสริมการอ่านและหนังสืออ้างอิงที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และผู้สนใจไว้ใช้ต่อไป
2. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างหนังสือการ์ตูนที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการสร้างหนังสือการ์ตูนเรื่องอื่นๆ ได้
3. เป็นแนวทางสำหรับผู้จัดการเรียนการสอนในการเลือกสื่อประกอบการสอนหรือสร้างสื่อการสอนเพื่อช่วยส่งเสริมการรับรู้วัฒนธรรมไทย
4. เป็นแนวทางสำหรับผู้จัดการเรียนการสอนในการกำหนดวิธีการสอนหรือปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการรับรู้และเข้าใจวัฒนธรรมไทยของผู้เรียน

สมมติฐานในการวิจัย

1. หนังสือการ์ตูนเสริมประสบการณ์สำหรับผู้เรียนภาษาไทยแบบข้ามวัฒนธรรม ชุติวิถีชีวิตล้านนา ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้าง มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. หนังสือการ์ตูนเสริมประสบการณ์มีคุณภาพอยู่ในระดับดี

3. นักเรียนและครูผู้สอนภาษาไทยที่ใช้หนังสือการ์ตูนเสริมประสบการณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างมี
ความคิดเห็นต่อหนังสืออยู่ในระดับดี

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษา มีจำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านเปียง (รัฐบำรุงฯ) อำเภอสันป่าตอง
โรงเรียนวัดทุ่งศาลา โรงเรียนบ้านใหม่สวรรค์ อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 และมูลนิธิคริสตจักรเหนือเกล้า หนองหอย อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มทดลองและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3
โรงเรียนประกอบด้วย โรงเรียนบ้านเปียง (รัฐบำรุงฯ) อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 15
คน โรงเรียนวัดทุ่งศาลา โรงเรียนบ้านใหม่สวรรค์ อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 จำนวน 5 และ 20 คนตามลำดับ และมูลนิธิ
คริสตจักรเหนือเกล้า หนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 20 คน

2. กลุ่มทดลองที่ใช้ในการพัฒนาเครื่องมือวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่
2 ปีการศึกษา 2556 ของ โรงเรียนบ้านเปียง (รัฐบำรุงฯ) อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน
10 คน โรงเรียนวัดทุ่งศาลา โรงเรียนบ้านใหม่สวรรค์ อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 จำนวน 3 และ 20 คนตามลำดับ

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2556 ของมูลนิธิคริสตจักรเหนือเกล้า หนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน
20 คน เพื่อใช้และสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหนังสือเสริมประสบการณ์ที่สร้าง

4. ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา คุณภาพหนังสือการ์ตูนและด้านการสร้างหนังสือสำหรับเด็ก
ในการศึกษาค้างนี้ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและแสดงความคิดเห็นด้าน
องค์ประกอบของหนังสือการ์ตูนเสริมประสบการณ์ทางภาษาไทย ชุดวิถีชีวิตล้านนา จำนวน 5
เล่ม (5 เรื่อง) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. ครูที่สอนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - ประถมศึกษาปีที่ 6 ในการศึกษา
ค้างนี้ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณา แสดงความคิดเห็นที่มีต่อหนังสือการ์ตูนเสริมประสบการณ์ทาง
ภาษาไทย ชุดวิถีชีวิตล้านนา จำนวน 5 เล่ม (5 เรื่อง) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการสร้างหนังสือการ์ตูนเสริมประสบการณ์ชุดวิถีชีวิตล้านนา สำหรับผู้เรียนภาษาไทย แบบข้ามวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกมาศึกษา จำนวน 5 เล่ม (5 เรื่อง) ดังนี้

เล่มที่ 1 มินคำพ่อโลก

เล่มที่ 2 กิ่นแขกแต่งงาน

เล่มที่ 3 บวชลูกแก้ว

เล่มที่ 4 หมอเมือง

เล่มที่ 5 ชีวิตดึกดำ

ขอบเขตด้านเวลา

เวลาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือช่วงเวลา ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2556 ถึง เดือนธันวาคม 2557 รวม 12 เดือน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ คือ หนังสือการ์ตูนเสริมประสบการณ์สำหรับผู้เรียนภาษาไทย แบบข้ามวัฒนธรรม ชุดวิถีชีวิตล้านนา ระดับประถมศึกษาปีที่ 6
2. ตัวแปรตาม มีดังนี้
 - 2.1 ประสิทธิภาพของหนังสือการ์ตูนเสริมประสบการณ์ ชุดวิถีชีวิตล้านนา สำหรับผู้เรียนภาษาไทย แบบข้ามวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษาปีที่ 6
 - 2.2 ระดับคุณค่าของหนังสือการ์ตูนเสริมประสบการณ์ ชุดวิถีชีวิตล้านนา สำหรับผู้เรียนภาษาไทย แบบข้ามวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษาปีที่ 6
 - 2.3 ระดับความคิดเห็นของนักเรียน และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่มีต่อ หนังสือการ์ตูนเสริมประสบการณ์ ชุดวิถีชีวิตล้านนา สำหรับผู้เรียนภาษาไทย แบบข้ามวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษาปีที่ 6

นิยามศัพท์เฉพาะ

การสร้างหนังสือการ์ตูน หมายถึง การจัดสร้างบทอ่านเป็นรูปเล่ม ที่มีภาพประกอบเป็น ตัวการ์ตูนสวยงาม ดำเนินเรื่องต่อเนื่องตามเนื้อหา ใช้อักษรไทยบรรยายแบบร้อยแก้ว และมีบท สนทนา

หนังสือเสริมประสบการณ์ หมายถึง บทอ่านที่จัดทำขึ้นเป็นรูปเล่มเพื่อให้อ่านเพิ่มเติม เกี่ยวกับวิถีชีวิตชาวล้านนา สำหรับผู้อ่าน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ข้ามวัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อที่แตกต่างจากคน ล้านนาและคนไทย

วิถีชีวิต หมายถึง วิธีการเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่

ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หมายถึง ผู้อ่านที่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของ โรงเรียนบ้านเปียง (รัฐบำรุงฯ) อำเภอสันป่าตอง โรงเรียนวัดทุ่งศาลา โรงเรียนบ้านใหม่สวรรค์ อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 และเด็กมูลนิธิคริสตจักรเหนือเกล้า หนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นเด็กที่มี วัฒนธรรมแตกต่างจากคนไทยพื้นบ้าน เพราะเด็กส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทย แต่มีเชื้อชาติ ชาวไทยใหญ่ พม่า ละว้า กะเหรี่ยงและม้ง ทั้งหมดมีอายุระหว่าง 12 – 17 ปี

ความคิดเห็นที่มีต่อหนังสือการ์ตูน ชุดวิถีชีวิตล้านนา หมายถึง ความรู้สึก ของครูและเด็ก มูลนิธิคริสตจักรเหนือเกล้า หนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ที่มีต่อหนังสือการ์ตูน ชุดวิถี ชีวิตล้านนาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 5 เล่ม (5 เรื่อง) ในด้านส่วนประกอบของหนังสือ ด้านเนื้อหา (ความรู้) และด้านภาพประกอบ

ประสิทธิภาพ หมายถึง หนังสือการ์ตูนเสริมประสบการณ์ ที่มีค่าประสิทธิภาพของ กระบวนการต่อประสิทธิภาพผลลัพธ์ตามเกณฑ์กำหนด 80/80

เกณฑ์กำหนด 80 ตัวแรก หมายถึง ค่าคะแนนเฉลี่ยของจำนวนคำตอบที่นักเรียนตอบถูก จากแบบทดสอบหลังเรียนจากหนังสือการ์ตูนเสริมประสบการณ์ 5 เล่ม (5 เรื่อง) คิดเป็นร้อยละ

เกณฑ์กำหนด 80 ตัวหลัง หมายถึง ถึงค่าคะแนนเฉลี่ยของจำนวนคำตอบที่นักเรียนตอบถูก จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จากหนังสือการ์ตูนเสริมประสบการณ์ คิดเป็นร้อยละ